

KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

Muhammed Ali YAZIBAŞI*

Öz

Diyaret İşleri Başkanlığı tarafından açılan 4-6 yaş Kur'an kurslarının amacı, çocukların İslam dininin değerlerinin insan hayatına anlam kazandıran olgulardan biri olduğunu fark etmelerini, Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını, sağlıklı bir din ve ahlak gelişimini sağlamaktır. Kurslarda uygulanan müfredat akademisyenler ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşan ekip tarafından hazırlanmaktadır. İlahiyat Fakültesi, İlitam, Ön lisans İlahiyat ve İmam-Hatip lisesi mezunu olup halk eğitim merkezi, üniversitelerin uzaktan eğitim merkezleri, Başkanlık tarafından düzenlenen programlardan sertifika alan öğretmenler bu kurslarda görev yapmaktadır. Araştırmanın amacı da 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin tecrübelerinden yola çıkarak söz konusu kurslarda görev yapan öğretmenlerin yeterlikleri, öğrenci ve öğrenci velileri ile ilgili deneyimlerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme ve doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 18 kurs öğreticisiyle görüşme yapılmış, elde edilen verilerin içerik analizi ile çözümlenmiştir. Birbirine benzeyen veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin pedagojik formasyon bakımından kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Hizmetiçi eğitimlerin teori ağırlıklı ve uzun aralıklarla yapıldığı, veli eğitiminin gerekliliği ortaya konulmuştur. Ayrıca velilerin çocuklarının okula

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
e-posta: muhammedaliyazibasi@hotmail.com ORCID:0000-0003-0369-1217

Atıf/Cite as: Yazıcıbaşı, M. (2020). Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği). Dini Araştırmalar, 23 (57): 95-116, DOI: 10.15745/da.749609

**96 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU
ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ
VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)**

hazırlanması yönünde taleplerinin olduğu, kurstan mezun olup ilkokula başlayan öğrencilerin akademik başarı gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu başarıya öğrencilerin bireysel gayretleri ile ulaşıldığı, kursu müfredatında çocukları okula hazırlayıcı içerik olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Din Eğitimi, 4-6 Yaş Kur'an Kursu, Müfredat, Öğrenci Velisi

**The Needs and Expectations of the Instructors, Student and Students'
Parents According to the 4-6 Years Qur'an Course Instructors
(The Sample of Kırıkkale)**

Abstract

Qur'an courses have been opened for 4-6 years old by Presidency of Religious Affairs, showed academic success and ensure children realize the values of Islamic religion meaning to human life, recognize sound and form of Qur'an, develop healthy religion and morality. Applied courses prepared by academicians, pre-school teachers and experts. Graduates educated from Faculty of Theology, İlitam, Associate of Theology degree and Imam-Hatip High School, public education, distance education centres of universities, and instructor work in these courses who receive certificates from programs which is organized by Presidency. Because there aren't undergraduate or graduate levels educational institutions for training people who give religious education in early childhood in Turkey. The aim of study reveal competencies 4-6 years old of instructors works in courses based on experiences of teachers with students and their parents. In the study, it is used qualitative methodology, interview and document analysis. 18 instructors were interviewed and content analysis was used for data obtained. Similar data was combined and interpreted within framework of certain concepts and themes. It was determined that instructors have considered themselves insufficient in pedagogical formation. According to the findings, trainings are theoretically and long intervals in-service. During training process, the necessity of parent education and positive developments in families demonstrated which determined that parents had requests for their children to be prepared for school. In addition, it was determined that students showed academic success who graduated from course and started primary school. However, the achievement was determined individual efforts of instructors, and there wasn't content preparing children for school course of 4-6 years.

Keywords: Religious Education, Pre-school Education, 4-6 Age Qur'an Course, Curriculum, Parents

Summary

The aim of the Qur'an courses which has been opened for 4-6 years old by Presidency of Religious Affairs is to ensure that children realize that the values of the Islamic religion are one of the facts that give meaning to human life, to recognize the Quran in terms of sound, book and a form, and to develop a healthy religion and morality. The curriculum applied in the courses is prepared by a teams of academicians, pre-school teachers and experts on the domain. The graduates who are educated from the Faculty of Theology, İlitam, Associate of Theology and Imam-Hatip High School, in public education centre, distance education centres of universities, and instructor work in these courses who receive certificates from the programs which is organized by the Presidency. Because there are no yet undergraduate or graduate level educational institutions for the training of people who can give religious education in early childhood in Turkey.

The opening of the courses has been welcomed by the large community. The number of students in the courses continues increasingly. Because religious education in pre-school is very important. The education given in this period is permanent. It also has a significant impact on the formation of identity and personality. Therefore, the education given in preschool period should be provided and the curriculum of this training should be prepared by experts. It should be noted that the program is suitable for the development of children. The program should also respond to the needs of children. It must prepare them for life.

Instructors of the Qur'an is very important in preschool religious education. She/he has to possess of pre-school religious education pedagogy. In this way, she/he knows, what she/he will teach, why she/he will teach, how much she/he will teach and how she/he will teach. Otherwise, they may make mistakes. Besides, they are the program implementers. No matter how beautiful the program is, it is not successful if it is not used efficiently.

Another important factor in preschool religious education is the family. Because if there is a good communication between the teacher and the family, the process will be more efficient. Additionally, if a child repeats what she learns in the course with the support of her family at home, it will be more

98 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

permanent to learn. Therefore, if a family is included in this process, it can be achieved more easily. However, families need to have knowledge about the development of preschool children. So, education, courses and seminars on the development of preschool childhood are important for parents. Otherwise, the information given by the tutorial coincides with the family's practices. Parents' education also makes a great contribution to the family. Parents can realize how to behave their children. Thus, the contribution of the parents to their children is more helpful. Also, it is easier for teachers to communicate with these families. The instructors of the Qur'an can achieve their goals by these ways.

The aim of the study is to reveal the competencies 4-6 years old of the instructors who are working in the courses based on the experiences of the teachers of the Qur'an course, and their experiences with students and their parents. This study follow qualitative analysis and for the data collection have been used interview and document analysis method.

The study group of the study consists of 18 instructors selected from 26 working in the 2018-2019 academic year in the courses establishing at the age of 4-6 under the Kırıkkale Provincial Mufti in the city center. 18 course instructors were interviewed and content analysis has been used to analyse the data obtained. Similar data have been combined and interpreted within the framework of certain concepts and themes. In the research, it has been determined that the instructors considered themselves insufficient in terms of pedagogical formation. It has been seen that in-service trainings are theoretically and at long intervals. During the education process, necessity of parent education and positive developments in families have been demonstrated. It has been determined that the parents had requests for their children to be prepared for elementary school. In addition, it has been determined that the students who graduated from the course and started elementary school showed academic success. It was stated by the instructors of the Qur'an course that positive feedback has been received from elementary school teachers on this subject. In addition, elementary school teachers stated that students who graduate from the Quran institution are an example to their classmates regarding the students' compliance with class rules and values education. However, it has been determined that nominally success was achieved with the individual efforts of the instructors, and there was no content that prepares children for elementary school in the course program of 4-6 years.

Giriş

Gelişim psikolojisi araştırmalarına göre, bireyin kişilik gelişimi için 0-6 yaş aralığı kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemdeki yaşantılar insanın hayatı boyunca sergileyeceği davranış, duygu ve düşüncelerin temelini oluşturmaktadır. Bireyin hayatının bu dönemini geçirmeye başladığı ilk yer, ailesidir. Bu bağlamda anne ve babaya büyük sorumluluk düşmektedir. Söz konusu dönemde çocuklar, etrafında cereyan eden olayları izleyerek öğrenirler. Onlar bu şekilde hayatı anlama imkanı bulurlar. Dolayısıyla anne ve babaya çocuklarına örnek olma, çocukların olumlu kişilik gelişimine katkı sağlayacak zengin yaşantı ortamı oluşturma konusunda sorumluluk düşmektedir.

Erken çocukluk döneminde bireyin kişilik ve kimlik oluşumuna etki eden diğer bir unsur da okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çocuklar aile ortamında elde edemedikleri bilgi ve tecrübeleri bu kurumlarda tamamlar. Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumlarının müfredatı, kullanılan kitapların içerikleri, ders materyalleri, sınıf ortamı önem arz etmektedir. Çünkü söz konusu eğitim kurumlarında verilecek eğitimin, çocuğun bütün ihtiyaçlarına ve öğrenme alanlarına hitap etmesi gerekmektedir. Özellikle çocukluk dönemi için hayati öneme sahip olan sevgi, güven, mutluluk, bağlanma gibi temel duyguların doyurulması bireyin kişilik oluşumuna önemli derecede etki etmektedir.

1. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Örgün eğitim sistemimizin hiçbir kademesinde erken çocuklukta din eğitimi verebilecek eğitimcilere yönelik kurum bulunmamaktadır. Din eğitimi bağlamında okul öncesi öğretmenlerine yönelik eğitim Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından "4-6 Yaş Çocuk Etkinlikleri ve Eğitimi" adında modüler sertifika eğitimi verilmektedir. Söz konusu eğitim programı ilçe müftülükleri ile halk eğitim merkezleri koordineli bir şekilde çalışarak 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev almak isteyen öğretmenlere uygulanmaktadır (DİB 2014).

Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülmekte olan "4-6 Yaş Çocuk Etkinlikleri ve Eğitimi" modüler sertifika eğitiminin en büyük problemi, program içerisinde erken çocukluk dönemi din eğitimi pedagojisine yer verilmemesidir. Bu program içerisinde bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarla ilgili konulara yer verilirken; söz konusu döneme ait dini gelişim, din duygusunun gelişimi gibi hususlara yer verilmemiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı, hizmetiçi eğitim kursları ile bu açığı kapatmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda araştır-

100 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

manın sorunsalı, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapmakta olan öğretmenlerin öğrenci velisi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri ile öğretmenlerin erken çocukluk dönemi din eğitimi pedagojisi hususundaki yeterlikleri konusundaki görüş ve deneyimlerini tespit etmek olarak belirlenmiştir. Söz konusu temel problem çerçevesinde çalışmanın soruları şu şekilde tespit edilmiştir:

1. 4-6 Yaş Kur'an kursu öğretmenlerine göre erken çocukluk dönemi din eğitimi pedagojisi hususunda öğretmenler yeterli donanıma sahip midir?

2. Öğreticilere yönelik hizmetiçi eğitim programlarının içerik ve gerçekleştirme sıklığı, onların ihtiyaçlarına cevap veriyor mu?

3. Öğreticilere göre 4-6 yaş Kur'an kursu programı okul öncesi dönem çocuklarının ihtiyaçlarına cevap vermekte midir?

4. Ailelerin 4-6 yaş Kur'an kurslarından beklentileri nedir?

5. Kurslar ailelerin beklentilerini karşılayabilmekte midir?

6. 4-6 yaş Kur'an kursunu bitiren öğrenciler okula başladıklarında okula uyum ve akademik başarı konusunda problem yaşıyor mu?

Araştırmanın amacı, 4-6 yaş Kur'an kursunda görev yapmakta olan öğretmenlerin aile eğitimi ve öğrencilerin gelişimi hakkındaki tecrübelerini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca okul öncesi dönem din eğitimi pedagoji yeterlikleri, öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitimin içeriği ve süresi ile 4-6 yaş Kur'an kursu müfredatının çocukların ihtiyaçlarına cevap verip vermediği konusunda öğretmenlerin görüşlerini tespit etmektir.

2. (4-6) Yaş Kur'an Kurslarının Tarihi Gelişimi ve Öğreticileri

Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yürütülmekte olan İhtiyaç Odaklı Kur'an Kurslarına devam eden öğrencilerin çoğunluğunu okul öncesi yaş grubu çocuk sahibi yetişkin ev hanımları oluşturmaktadır. Söz konusu öğrencilerin talepleri üzerine 26 Ocak 2012 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığınca 4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi başlatılmıştır (DİB 2014: 7). Projenin pilot uygulaması, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Diyarbakır, Gaziantep, Adana, Samsun, Erzincan ve Rize olmak üzere toplamda 10 ilde yapılmış; 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren ise proje Türkiye genelinde uygulanmaya başlanmıştır.

(4-6 yaş) Kur'an Kurslarında uygulanan programın amacı şu şekildedir:

- İslam dininin değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,

- Kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,
- İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını,
- Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,
- Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,
- Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,
- İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini temin edecek uygun bir ortam sunmayı amaçlamaktadır (DİB 2014: 7).

4-6 Yaş Kur'an kurslarında görev alan Kur'an kursu öğretmenleri çocukların kendi seviyelerinde sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, doğruluk ve sabır gibi İslam dininin temel değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmeleri yanında dinimizin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak kendi seviyelerinde tanımalarını hedefleyen bir programı hayata geçirmeye çalışmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapacak personelini yetiştirme işine 09-22 Eylül 2013 tarihlerinde Manisa Eğitim Merkezinde, 13-21 Ağustos 2014 ve 24-28 Mayıs 2015 tarihlerinde Afyonkarahisar/Sandıklı'da, 24-28 Ağustos 2015 tarihlerinde Rize Eğitim Merkezinde hizmetiçi seminerleriyle başlatmıştır. Daha sonraki dönemlerde bu tür hizmetiçi seminerler devam etmiştir. 2014 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 296 saatten oluşan "4-6 Yaş Çocuk Etkinlikleri ve Eğitimi" adında modüler sertifika eğitim programı hazırlamıştır. Söz konusu eğitim programı ilçe müftülükleri ile halk eğitim merkezleri koordineli bir şekilde çalışarak 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev almak isteyen öğretmenlere uygulanmıştır (DİB 2014). Başkanlık tarafından yürütülen hizmetiçi eğitimler belirli aralıklarla alan uzmanları tarafından yapılan sunumlarla sürdürülmektedir. Ayrıca hizmetiçi eğitim kursları il ve ilçe müftülüklerince dönem başında ve sonunda gerçekleştirilmektedir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3. 1. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (görgü bilim/fenomenoloji) yaklaşımı tercih edilmiştir. Bu araştırma türünde araştırmacı çalışma

102 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

sürecinde kendisine rehberlik yapacak sorular hazırlamakta ve görüşmeyi bu sorular ve konular çerçevesinde yürütmektedir. Araştırmacı mülakat esnasında katılımcının vermiş olduğu cevapları da göz önünde bulundurarak sorularını tekrar düzenleyebilmektedir(Gürbüz 2017: 184). Araştırma verilerinin toplanmasında, nitel veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale il merkezinde Kırıkkale İl Müftülüğüne bağlı 4-6 yaş Kur'an kurslarında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan 26 öğreticiden maksimum çeşitlilik örnekleme göre seçilen 18 öğretici oluşturmaktadır.

3.2. Verilerin Toplanması

Çalışmanın formları 14.01.2019 tarihinde toplanan Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan geçmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin uygulandığı araştırmada dört temel soru ve bunlara bağlı alt sorulardan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, öğrenci velisi, öğrenci ve öğretmenlerin erken çocuk dönemi din eğitimi pedagojisi hususundaki yeterlikleri konusundaki öğretmenlerin görüş ve deneyimlerini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Görüşme formunda yer alan sorular öncelikle dört alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Daha sonra iki katılımcı öğretici ile pilot görüşme yapılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda anlaşılmayan veya yanlış anlaşılabilir, araştırma konusunun dışında kalan sorular görüşme formundan çıkartılarak gerekli düzeltmeler yapıp görüşme formuna son şekli verilmiştir. Aydınlatılmış Onam Formu aracılığıyla araştırmanın amacı ve süreci hakkında katılımcıya bilgi verilmiştir. Görüşmeler katılımcının da izni alınarak konu ile ilgili düşünceleri ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kırıkkale il müftülük binasında yapılan görüşmelerin süresi 30-90 dakika arasında değişmektedir.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde nitel veri çözümleme yaklaşımlarından içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak verilerin çözümlenebilmesi için görüşme kayıtları araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Yazıya aktarılan görüşmeler temaların uygunluğu, verilerin benzerlik ve farklılıkları da göz önünde bulundurularak tekrar gözden geçirilmiştir. Son aşamada ise elde edilen temalar sebep-sonuç ilişkisi doğrultusunda değerlendirilmiştir.

dirilmiş, elde edilen araştırma bulguları alan yazındaki ilgili araştırmalar ışığında tartışılmıştır.

4. Bulgular

4.1.Öğreticilerle İlgili Bulgular

4.1.1. Öğreticilerin Özellikleri İle İlgili Bulgular

Kodu	Cinsiyeti	Mesleki Tecrübe Süresi	Eğitim Durumu	Statü	Sertifika Durumu
KKÖ1	Bayan	12	İlahiyat Fakültesi	Kadrolu	MEB Halk Eğitim
KKÖ2	Bayan	12	İlahiyat Fakültesi	Kadrolu	MEB Halk Eğitim
KKÖ3	Bayan	8	İlahiyat Fakültesi	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ4	Bayan	7	İlahiyat Fakültesi	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ5	Bayan	7	İlahiyat Fakültesi	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ6	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	Uzaktan Eğitim
KKÖ7	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	MEB Halk Eğitim
KKÖ8	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	Uzaktan Eğitim
KKÖ9	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	Uzaktan Eğitim
KKÖ10	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	MEB Halk Eğitim
KKÖ11	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	Uzaktan Eğitim
KKÖ12	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	MEB Halk Eğitim
KKÖ13	Bayan	2	İlahiyat Fakültesi	Sözleşmeli	MEB Halk Eğitim
KKÖ14	Bayan	14	İlahiyat Fakültesi (Ön lisans)	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ15	Bayan	13	İlahiyat Fakültesi (Ön lisans)	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ16	Bayan	7	İlahiyat Fakültesi (Ön lisans)	Kadrolu	Uzaktan Eğitim
KKÖ17	Bayan	5	İmam-Hatip Lisesi	Fahri	MEB Halk Eğitim
KKÖ18	Bayan	3	İmam-Hatip Lisesi	Fahri	MEB Halk Eğitim

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamını bayan görevliler oluşturmaktadır. Eğitim durumlarına bakıldığında ise öğretmenlerden 13 kişi İlahiyat Fakültesi 3 kişi İlahiyat Fakültesi Ön lisans ve 2 kişi de İmam-Hatip Lisesi mezunudur. Öğreticilerden 8 kişi kadrolu, 8 kişi sözleşmeli ve 2 kişi de fahri olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların tamamı okul öncesi döneme ilişkin sertifika sahibidirler.

104 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

4.1.2. Öğretici Hizmetiçi Eğitimi ile İlgili Bulgular

Eğitim, insanın dünyaya gözünü açtığı andan itibaren başlayıp gözünü dünyaya kapattığı ana kadar devam eden bir olgudur. Bireyin eğitimi, onun bir meslek sahibi olmasıyla sona ermemektedir. Çünkü bireyin sahip olduğu bilgi ve tecrübeler zamanla ihtiyaca cevap verememektedir. Bu yüzden bir meslekte yetkin olabilmek için belirli periyotlarla eğitimden geçmesi gerekmektedir. Bu eğitimler sayesinde kişi görevi ile ilgili eksikliklerini gidermiş olur. Ayrıca sürekli değişen ve gelişen dünyadaki değişimlere ayak uydurabilme imkanını elde etmiş olur.

Hizmetiçi eğitime en çok ihtiyacı olan görevlilerden birisi, 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerdir. Ülkemizde söz konusu öğretmenleri yetiştiren ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde özel bir eğitim programı bulunmamaktadır. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında görev yapacak öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı halk eğitim merkezlerince yürütülen modüler sertifika eğitim programına katılıp sertifika almaları gerekmektedir. Dolayısıyla 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri için hizmetiçi eğitim önem arz etmektedir. KKÖ5 hizmetiçi eğitimin gerekliliğini *"Müftülük beni bu görev için çağırdığında inanın okul öncesi çocuklara yönelik hiçbir tecrübem yoktu. Sadece uzaktan eğitimden aldığım bir belge vardı. Daha sonra Antalya'da almış olduğumuz seminerlerin ve müftülüğümüzün yapmış olduğu hizmetiçi kursların yol gösterme açısından yararı oldu. Çünkü inanın hiçbir şey bilmiyordum."* şeklinde ifade etmektedir. KKÖ16 da hizmetiçi eğitimin kendisi için önemini *"4-6 yaş çocuklarla ders yapmadan önce büyüklerle ders yaptım. Onlara Kuran öğretirken, konuları anlatırken zorlanmıyordum. Bir şekilde konuyu anlatıyordum yani. Ama çocuklara gelince yani iş çok değişti. Bunun için bizlerin seminer ihtiyacımız var."* şeklinde dile getirmektedir.

KKÖ8 hizmetiçi eğitimin gerekli olduğunu ancak bu eğitimin içeriğinin iyi doldurulması gerektiğini *"Tabi ki seminerlerin bize çok yararı var. Bizim için çok önemli ama bu zamanın dolu dolu geçmesi gerekiyor. İnanın hocam birkaç seminer haricinde hep aynı şeyler tekrar tekrar anlatılıp duruyor. Valla içimiz dışımız kuram ve yöntem oldu hocam. Ama Allah rızası için kimse bize bunların bize nasıl uygulanacağını göstermiyor. Ben o bilgileri kitaplardan da okurum. Tabi ki bazı hocalarımız uygulamalı olarak anlatıyor Allah var onların haklarını yiyemem ama genellikle kuru bilgi hocam"* şeklinde ifade etmektedir.

KKÖ15 hizmetiçi eğitimlerinin yetersizliği ile ilgili olarak şunları dile getirmektedir; *"Bana göre yapılan seminer ve eğitimlerin daha kaliteli olma-*

sı gerekiyor. Öncelikle seminerlerde teoriden daha çok uygulamaya zaman ayrılmalı. Bir de ben şöyle bir sıkıntı yaşıyorum. Seminere gelen hocalarımız Piaget veya Kolberg'e göre çocukların gelişimlerini anlatıyor. Bunların 4-6 yaş kuran kurslarında nasıl uygulanacağını, ne işe yaradıklarını bilemiyorum. Bana göre seminerlerde buna dikkat edilse daha yararlı olur gibi geliyor. Bana göre din eğitimi alanında hocalarımız seminerlere çağrılmalı.” KKÖ17 de öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmetiçi eğitimlere herkesin katılamadığı ile ilgili düşüncelerini “Hocam ben iki yıldır fahri olarak görev yapıyorum. İnanın bu görevi severek yapıyorum. Hatta her gün servisle Ankara'dan geliş gidüş yapıyorum. Müftülüğümüz her yıl bize seminerler veriyor. Ben bunların hepsine isteyerek katılıyorum. Ama şehir dışında kadrolu hocalarımızın katıldığı seminerlere katılmıyorum. Seminere katılan arkadaşlarımız orada dinlediklerini bize anlatıyorlar. Allah razı olsun orada duyup gördüklerini bizimle paylaşıyorlar. Keşke bizler de orada olsak, diğer şehirlerdeki arkadaşlarla ve seminere katılan hocalarımızla tanışmış oluruz.” şeklinde dile getirmektedir. KKÖ13 “Benim anaokulu öğretmenim akrabam var. Kendisi altı yıllardır öğretmenlik yapıyor. Kendisinden çok şey öğrendim. Bana atölye çalışmasından bahsetti. Hafta sonu birlikte birkaç defa yaptık. Bunun çok yararını gördüm. Keşke müftülüklerimizde yapılan seminerlerde okul öncesi öğretmenler çağrılarak bizlere atölye çalışmaları yaptırılsalar daha yararlı olur diye düşünüyorum.” şeklinde hizmetiçi eğitimde uygulamaya daha geniş yer verilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

KKÖ3 “Müftülüğümüz, bizim yetişmemiz için elinden gelen her şeyi yapıyor. Ama keşke bizim için yapılan kursları biraz daha artırılsalar daha iyi olur” ve KKÖ7 “Hizmetiçi programların daha sık yapılırsa faydalı olacağına inanıyorum” diyerek hizmetiçi eğitim kurslarının daha sık aralıklarla yapılmasının ihtiyaç olduğunu dile getirmektedir.

Öğreticilerin hizmetiçi eğitim ile ilgili tecrübelerine bakıldığında hepsinin söz konusu eğitimin gerekliliği konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Ancak öğretmenlerin hizmetiçi eğitimin içeriği konusunda memnuniyetsizlikleri dikkat çekmektedir. Öğreticiler seminerlerin çocuğunun kuru bilgiyle doldurulduğuna, uygulamaya çok az yer verildiğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca hizmetiçi eğitimlerde anlatılan bilgileri 4-6 yaş Kur'an kursu eğitimine adapte etmekte zorlandıklarına dikkat çekmektedir. Öğreticiler, alandan hocaların seminerlere davet edilmesinin daha yararlı olacağını dile getirmekte ve öğretmenlere yönelik seminerlerin daha sık aralıklarla yapılması gerektiğine dair talepte bulunmaktadır.

4.1.3. Öğreticilerin Pedagojik Formasyon Yeterlikleriyle İlgili Bulgular

Öğretmen yeterliklerini alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür. Öğretmenin mesleki başarısı için öncelikle iyi bir alan bilgisine sahip olması gerekmektedir. Ancak öğretmen sahip olduğu alan bilgisini nasıl öğretebileceğini, öğrencilere nasıl rehberlik edebileceğini, öğrencilerin nasıl ve ne kadar öğrenebileceği gibi öğretmenlik meslek bilgisi becerisine sahip olması gerekmektedir (Şişman 2016: 227-228). Öğrenciler erken yaş döneminde olduğu zaman öğretmenlerin pedagojik formasyon alanındaki yeterliği daha da önem arz etmektedir. Özellikle öğrenme-öğretme ortamını soyut kavramların oluşturduğu din olgusu olduğu zaman söz konusu yeterlik hayati önem taşımaktadır. 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri için pedagojik formasyonun önemini KKÖ4 "*Bizim işimiz gerçekten çok zor. Çocuklar somut dönemde, öğrettiğimiz konuların çoğunu ise soyut konu ve kavramlar oluşturuyor. Yani benim bilgim ne kadar çok olursa olsun onu ben çocuklarımın seviyesine indiremiyorsam ne işe yarar ki. Mesela ahiret, ölüm, cennet gibi kavramları anlatırken çok sıkıntı yaşıyorum. Dini anlamda bazı konular Allah'ın varlığı biz bunu anlatıyoruz. Çocuk o anda belki anlıyor. Arkasından başka bir soru geliyor. Çocuk somut düşündüğü için. Allah'ı anlatıyoruz. Arkasından "peki Allah büyük müdür? Beni görüyor mudur?" tarzı sorunlarla karşılaşılıyor. Yani bizim pedagojik formasyon konusunda kendimizi yetiştirmemiz gerekiyor.*" Ve KKÖ3 "*Hocam tabi ki bizim için çok önemli. Bazen kaş yapayım derken göz çıkarabiliyoruz. Bunun uzman, bilinçli ellerden güzel bir şekilde yapılması bence isabetli olur. Bu anlamda gerçekten çocukların seviyesine inmemiz çok önemli.*" şeklinde ifade etmektedir. KKÖ5 "*Hocam ders kitaplarında geçen konular, ayet ve hadisler hakkında yeterince bilgim olduğuna inanıyorum ama bunları çocuklara nasıl anlatacağım konusunda zorlanıyorum Bu konuda biraz dürüst olmamız gerekiyor. Biz çocuklara Allah'ın bizi her yerde gördüğünü söylediğim zaman, çocuk bana, 'öğretmenim tuvalette de görüyor mu? Ben o zaman tuvalette gidemem ki' şeklinde karşılık veriyor. Yani çocuklara zarar vermekten endişeleniyorum işin doğrusu. Onun için bizim vebalimiz çok hocam. Yani bizim neyi, niçin, nasıl ve ne kadar öğreteceğimizi çok iyi bilmemiz gerekiyor. Ben elimden geleni yapmaya çalışıyorum.*" şeklinde kendileri için pedagojik formasyonun ihtiyaç olduğunu dile getirmektedir.

Genel olarak öğretmenlerin pedagojik formasyon konusundaki yeterlik durumunu KKÖ8 "*Bana göre çoğumuz bu konuda zorlanıyoruz. Çocukların her şeyi hemen kavramasını bekliyoruz. Çoğumuz empati yapmayı bilmiyoruz.*

Yani dediğim gibi çok yeterli olduğumuzu düşünmüyorum.” ve KKÖ15 “4-6 yaş hocaları olarak bizim bu konuda bayağı bir eksiğimiz var. Dini eğitim verdiğimiz için çoğunlukla çocuğun seviyesinin üstünde bir olgunluk bekleyebiliyoruz.” şeklinde ifade etmektedir. KKÖ11 “4- 6 yaş din eğitimi kesinlikle çok ihtiyaç duyulan bir eğitim. Çünkü o dönemde alınan şeyler çok derin izler bırakıyor çocukta. Eğer biz gerekli ahlaki özellikler ile çocukların bu yaşta tanıştırsak, bir Allah sevgisini, Kur'an sevgisini, vatan sevgisini bu yaşlarda işlersek çocuklara ileride dönütü bize çok daha güzel olacak. Bunun için bu soyut kavramları nasıl öğreteceğimizi iyi bilmemiz gerekiyor ama zaman alacak gibi.” şeklinde öğreticilerin soyut kavramların nasıl öğretilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

KKÖ7 “Ben pedagojik formasyon konusunda yeterli olduğumu söyleyemem. Bu iş birden olmuyor. Niye? Biz bu işi yaparak öğreniyoruz hocam. Maalesef zorlandığımız oluyor ama ne yapalım.” ve KKÖ18 “Biraz dürüst olmak gerekirse eksiklerim var. Elimden geldiği kadar kendimi geliştirmeye çalışıyorum” diyerek pedagojik formasyon yeterlikleri konusundaki eksikliklerinin farkında olduklarını ve bunu gidermek için de elinden geleni yaptıklarını ifade etmektedir.

Eğitim-öğretimde ne öğretileceği, ne kadar öğretileceği ve niçin öğretileceği kadar nasıl öğretileceği de önemlidir. Bir öğretmen bilgi ve tecrübesini paylaşırken öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesi, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurup, ona sağlıklı bir rehberlik yapabiliyorsa dersin kazanımlarına ulaşması mümkündür. Bu durumu gerçekleştirmede ise en büyük görev, öğretmenin pedagojik formasyon yeterliğine düşmektedir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğreticilerin pedagojik formasyon konusunda yetersiz oldukları ifade edilmektedir.

4.2. Öğrenci Velileri İle İlgili Bulgular

4.2.1. Ailelerin Beklentileri ile İlgili Bulgular

Eğitim öğretim sürecinde çocukların en büyük destekçilerinden biri de ailedir. Öğrencilerin okuldaki eksikliklerini tamamlama ve elde ettikleri davranışlarını pekiştirmede ailenin rolü yadsınamayacak kadar önemlidir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğreticiler yürütmüş oldukları eğitim-öğretim sürecinde ailelerin kurslardan beklentileri, ailelerin çocuklarına destekleri ile kursların aile bireyleri üzerindeki etkileri konusunda tespitlerde bulunmuştur. KKÖ1 “Kur'an okusun, hatim yapsın, bir an önce Kur'an'a geçsin.”, KKÖ17 “Kur'anı Kerimi harika olsun. Okusun hatim yapsın”, KKÖ 7 “Veliler en başta

108 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

gelince benim çocuğum hatmetsin gözüyle geliyor.”, KKÖ5 “Kuran eğitimi ve ezber noktasında çok fazla ayrılığa düşüyoruz. Biz bunu anlatamıyoruz izah edemiyoruz illa ki çok fazla ezber yapsın, dualar sureler ezberlesin. Kuran'a geçsin, Kur'an'ı güzel okusun öyle beklentileri var”, KKÖ6, “Kur'an okumalarını istiyorlar hocam. Temel beklenti Kur'an okusun, ben bilmiyorum, ben bu yaşa geldim öğrenemedim ama çok istiyorum çocuğum Kur'an okusun”, ve KKÖ4 “Hocam sene başında hep aynı şeyleri yaşıyoruz. Bana göre kurslarımızın adından dolayı belki de veliler çocuklarının kuran öğrenmelerini çok istiyorlar. Biz onlara durumu, kursumuzun asıl amacının değer eğitimi olduğunu güzellene anlattığımızda ikna oluyor” şeklinde velilerin beklentilerinin öncelikle çocukların Kur'an-ı Kerim'i öğrenmesi yönünde olduğunu, veliler ikna edildiğinde ise problem yaşanmadığını dile getirmektedir.

KKÖ3 bazı velilerin ise çocuklarının davranışlarında değişiklik olmasını istediklerini “Mükemmel bir çocuk haline gelsin istiyorlar. Yani evde çok uyumsuz bir çocuk bile olsa burada hemen düzelmesini bekliyorlar ahlaki anlamda.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer bir tespiti KKÖ11 de “Hocam genellikle veliler bizden çocuklarına Kuran öğretmemizi isterler. Sene başında bu konuda çok problem yaşamışumdır. Bir velim geldi. Hocam ben sizden sene sonunda ahlaklı, yalan söylemeyen, kendini rahat ifade edebilen bir çocuk istiyorum. İnanın çok şaşırmıştım.” şeklinde ifade etmektedir.

Kur'an kurslarına çocuklarını gönderen ailelerin beklentileri farklılık arz edebiliyor. Bununla ilgili olarak KKÖ2 bu durumu “Bazı ailelerin beklentileri çok yüksek olabiliyor. Çocuklarının okula hazırlanmasını isteyenler de var. Milli Eğitimin anaokullarında verilen eğitim bizim kurslarımızda da verilip verilmediğini soran velilerimiz oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. KKÖ13 de velilerden benzer taleplerin geldiğini “Kayıt döneminde bazı velilerimiz müfredatımız hakkında sorular soruyor. Çocukları okula başladıkları zaman zorlanıp zorlanmayacaklarını çok merak ediyorlar” şeklinde dile getirmektedir.

Velilerin büyük bir kısmı çocuklarının Kur'an okumayı öğrenmesi ve sure ezberi istemektedir. Bunun yanında bazı velilerin değer eğitimine vurgu yaptığı görülmektedir. Veli beklentilerinden en dikkat çekici olan konu ise, öğrencilerin ilkokula hazırlanması yönündeki talepleri olmuştur.

4.2.2. Aile Eğitimi İle İlgili Bulgular

Çocuk, ailesi ile bir bütün olduğu için okul öncesi eğitimin hedefleri belirlenirken onu tek başına düşünmek mümkün değildir. Okul öncesi eğitimde

başarılı olabilmek için aile eğitimini de kapsayan, önem veren programları gözardı etmemek gerekir. Aileler tarafından desteklenmeyen eğitim programından istenilen hedefe ulaşılması beklenemez. Bu bağlamda okul öncesi eğitimde en iyi yaklaşım çocuğu aile ile birlikte ele alan yaklaşımdır. Dolayısıyla erken çocukluk dönemine yönelik eğitim programları süreci boyunca aileleri de bu sürece dahil etmek ve onları eğitmek önem arz etmektedir(Aral, Kandır ve Yaşar, Münevver 2002: 48). KKÖ5 veli eğitimine onları tanımakla başladığını şu şekilde anlatmaktadır “*Senenin başında çocuklarını anlatan bir mektup yazmalarını istiyorum. Kağıdına varana kadar gönderiyorum. Süslüyorum, püslüyorum kağıdı biraz estetik olsun diye. Ailenin yazışından ne ile karşı karşıya olduğumu anlayabiliyorum. Evde kaç çocuk olduğunu, evde kimlerle oturduklarını, kayıp var mı bir boşanma var mı? Dede babaanne, torun oturuyorlar. Aile apartmanında mı oturuyorlar. Bunları öğreniyorum çocuklara ona göre davranayım*”, KKÖ8 “*Hocam dönemin başında velilerimle toplantı yapıyorum. Özellikle onların güvenlerini kazanmak istiyorum. Yani eğer veli bana güvenirse sene boyunca güzel bir yıl geçiriyorum.*” ve KKÖ3 “*Hocam okuduğum kitaplardan bazılarını velilere de tavsiye ettim. Dediler ki, Hocam siz bu zamana kadar neredeydiniz. Hata bizdeymiş, biz hata çocukta zannediyorduk. O kadar muhteşem gelişmeler oldu ki. Bizim burada velilere de ciddi manada eğitimlerimiz oluyor. Ayda bir kitap mütalaası oluyor. Herkes Okuyor beğendiği yerlerin altını çiziyor. Herkes toplanıyor beğendiği yeri söylüyor üzerine konuşuyoruz. Herkes orada diyor ki, ben şöyle yaptım ben böyle yaptım. Bundan önce böyle yapıyordum ama bundan sonra böyle yapacağım tarzında böyle bir konuşma ortamı oluyor. Bu da çok etkili ve faydalı olduğunu düşünüyorum.*” diyerek aileye yönelik yapmış olduğu etkinliklerin yararını ve gerekliliğini bu şekilde dile getirmektedir. KKÖ9 da çocukların aileleri ile ilgilenildiği zaman velilerde olumlu gelişmeler yaşandığını “*Ben kitap seti aldım babalara gönderdim, babalar akşam yatarken bunları okuyacak, dedim. Anneleriniz değil babalarınız okuyacak dedim. Anneler bana teşekkür ettiler. Eşlerinin ilk defa çocuklarına kitap okuduklarını söylediler.*” şeklinde ifade etmektedir.

Aileler sadece öğretmenlerden değil çocuklarından da etkilenmektedir. KKÖ11 “*Hocam ufuk açtınız, çocuk bizi düzelitti. Kurstan öğrendiği şeyler bizi düzelitti. Yemeğe başlamadan besmele söyleyince biz de söylüyoruz. Babamız konuşmalarına biraz daha dikkat ediyor. Eğer hoş olmayan bir kelime söylerse kızım hemen babasını uyarıyor.*”, KKÖ13 “*Bizim evde ezan okunurken televizyon sesi azaltılmazdı. Allah sizden razı olsun hocam çocuklarımıza verdiğiniz dersler sayesinde evimizde inanın çok değişiklikler oldu.*”, KKÖ1 “*Hocam*

110 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

eşim yemekten sonra ellerini yıkamazdı. Valla kızım sayesinde bu alışkanlığı kazandı” ve KKÖ12 “Velilerimden öğrencilerimizin evdeki kardeşlerinin davranışlarını etkilediğini çok defa duymuşumdur.” şeklinde çocukların kurslarda öğrendiklerinin aileleri etkilediğini dile getirmektedir.

4-6 yaş Kur'an kurslarının eğitim sürecinde öğretmenlerin en önemli destekçileri ailelerdir. Gerek çocuğun kursa devamını sağlama gerekse kursda öğrendiklerini pekiştirme konusunda ailelere büyük görev düşmektedir. Dolayısıyla öğretmenler, velilere yönelik eğitim, seminer ve konferansların olumlu sonuçlara vesile olduğunu dile getirmektedir. Kurslarda gerçekleştirilen eğitimlerin aile ve çocuklar üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir.

4.3. Öğrenciler ile İlgili Bulgular

4.3.1. Öğrencilerin Akademik Başarıları ile İlgili Bulgular

Okul öncesi eğitim kurumlarının hedeflerinden birisi de çocukları ilkökula hazırlamaktır. Çocuklar ilkökula başladığı zaman bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda eğitim-öğretime hazır hale gelmiş oldukları kabul edilmektedir. KKÖ7 4-6 yaş Kur'an kurslarının çocukları ilkökula hazırlayıcı nitelikte olmasının gerekliliğini “*Bu çocukların e-okula kaydı yapılıyor. E-okula kaydı yapılan bir çocuk anasınıfına gitmiş sayılır. Bu çocuk seneye okula gidince anasının hakkını versin. Onunla ilgili bir materyalimiz yok. Resmi bir materyalimiz yok.*”, KKÖ6 “*Kur'an eğitimi alan çocuklar çok daha hızlı okuma yazmaya geçiyorlar. Mesela çok yakın bir okul var oradan tebrik aldım. 3 tane öğrencimiz okul birincisi çok çabuk okuma-yazmaya geçmişler ve ahlaki yönden de mesela birinci sınıflardaki çocuklarda çok kurallara uyma yok biliyorsunuz. Ama onların kurallara çok uyabildiğini çok farklı oldukları yönünde öğretmenlerinden böyle bir teşekkür aldım. Bize velilerimizden de geldi. Ben de çok memnun oldum.*” ve KKÖ2 “*Birinci sınıfta çocuklar diğer anaokulundan gelecek çocuklardan eksik kalmamalı. Anaokulunda ne öğretilmesi gerekiyorsa biz bunları bu şekilde öğretilim şeklindeyiz. Ama böyle bir şey yok. Bununla ilgili bence etkinlik kitabı hazırlatılmalı. Veli kaygılı. Çocuğunu gönderiyor, diyor ki, ben diyor çocuğum birinci sınıfa başlayacak, diyor. Şimdi evet Kur'an'ı öğrenmesini istiyorum, sure öğrenmesini istiyorum, dini öğrensin ama bir de bu tarafı var, bunu da öğrenmiş olsun. O yüzden kesinlikle bu konuda hazırlanması gerekiyor. Bir eğitim setinin konuyla alakalı hazırlanması gerekiyor.” şeklinde dile getirmektedir. KKÖ1 çocuklarını kayıt yaptırmaya getiren velilerin çoğunun kurslardan bekletilerinin bu doğrultuda*

olduğunu “Velilerin çok büyük bir beklentisi var hocam. Bazı veliler bizim kursu bitiren öğrencilerin birinci sınıfta zorlanıp zorlanmayacağını soruyor. Biz de onlara kursumuzun diğer anaokullarından bir farkının olmadığını söylüyoruz. Bunun için de müfredatımızda olmamasına rağmen çocuklarımızı okula hazırlamaya çalışıyoruz. Onun için öğrencilerimizin sayısı her geçen gün artıyor.” Ve KKÖ19 “Yani biz dini eğitim merkezli giderek tek kanatla uçağı uçurmaya çalışıyoruz gibi geliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Velilerden gelen benzer talebi KKÖ3 ise şu şekilde dile getirmektedir “Hocam sene başında yaptığım veli toplantısında karşılaştığım soru çocukların okula gittiklerinde eksiklerinin olup olmayacağı ile ilgi oluyor.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerin neredeyse tamamı kurslarını tamamlayan çocukların büyük çoğunluğunun akademik anlamda çok başarılı olduğunu ifade etmektedir. KKÖ4 kurstan mezun olup ilkokula başlayan öğrencilerinin akademik durumlarını “Bizim kurslarımızı bitirip de ilkokula başlayan çocuklar genelde sınıfının içerisinde başarı düzeyi yüksek çocuklar oluyor. Bize hep çocuklarımızın öğretmenlerinden teşekkür bildirimleri geldi. ‘Bu çocuk hep diğer öğrencilerden daha önde’. ‘Siz ne yapıyorsunuz?’ ‘Nasıl bir eğitim veriyorsunuz?’” şeklinde ifade etmektedir. KKÖ3 “Hiçbir sıkıntı bugüne kadar yaşamadık. Yani hiçbir öğretmen arayıp da ‘bu çocuğa nasıl eğitim verdiniz, bu çocuk çok sıkıntılı.’ diyen olmadığı gibi ‘siz nasıl bir eğitim veriyorsunuz, sınıftaki en iyiler hep sizden gelenler oluyor.’ diye dönüş oldu. Bu manada çok güzel dönüşler aldık.”, KKÖ5 “Ben birkaç veli ile görüştim. Okula başlayan çocuklarımı çok merak ettim. Çok memnun olduklarını söylediler ve hiçbir farkı yok ve başarı yönünden. Olumlu yönde bir fark olduğunu söylediler. Bana geri dönüşte bulundular yani.”, KKÖ16 “Bununla alakalı öğretmenler, velilerim bana çok teşekkür ettiler.” ve KKÖ12 “Yani bundan emin değilim bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim. Daha eski hocalardan öğrenci gönderip de 1. sınıf öğretmenlerinden güzel geri dönüşler alan hocalar olduğunu duyuyorum. Yani mahalledeki okula gidiyor çocuk mesela “sizin kursunuzdan geldiği belli oluyor.” gibi... Ben sadece bir hoca ile görüştim ama o da okul öncesi öğretmeni benim geçen yılki 2 öğrencimi oraya gönderdik. O da kesme yapıştırma boyama gibi becerilerinin gayet iyi olduğunu sınıfta önünde olduklarını söyledi.” 4-6 yaş kuran kursunu bitirip okula başlayan çocukların akademik başarılı olduklarını ifade etmektedir.

Görüşmeye katılan öğretmenler çocukların okuldaki başarılarının sebebini KKÖ13 “Çocuk çizgi birleştirmeyi sayılarla yapıyorsa biz bunu Elif harfi ile b harfi ile yapıyoruz veya o küçük kaslari geliştirecek büyük kaslari geliştire-

112 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

cek faaliyetlere muhakkak yer veriyoruz. Onun dışında çoğu hoca hanımlar sayılardır renklerdir bunlara da yer veriyor.” ve KKÖ9 “Biz destekliyoruz boyamalar var işte kaslarını geliştirecek şeyler var dramalar hikayeler var. Biz onları çocukların seviyesine indirerek destekleyerek yapıyoruz. Bazı yayınevlerinden destek alıyoruz diyeyim sayılar konusunda renkler konusunda.” şeklinde ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan KKÖ17 çocukların okulda başarılı olmalarının nedenini “Biz harfleri vermiyoruz ama çocuklar onun hiçbir eksikliğini duymuyorlar 1. sınıfa başladıklarında. Çünkü o özellikleri sahip olması gereken kazanımları biz veriyoruz aksine mesela kapalı hecelerde normal çocuklarını zorlandığını ama Kur'an bilen çocukların zorlanmadığını söylüyorlar. Cezim konusunu geçtikleri için o kadarını aldıkları için mesela. ilk okuma yazmada kapalı heceler de zorlanmadıklarını söyleyenler var.” ve KKÖ5 “Bizden çıkan çocuklar gerçekten birinci sınıfta başarılı oluyorlar. Çünkü biz ses temelli eğitim yapıyoruz. Nasıl yani? Ben küçük yuvarlak diye ifade ediyorum cezimi. Yani ses Temelli yapıyorum be, bi, bü değil de. O şekilde yaptığımız için ilkokulda da ses temellidir eğitim şu an onun için çocuklar çok kolaylıkla sesleri birleştirebiliyorlar ve gerçekten sınıflarındaki akranlarına fark atıyorlar gibi. Biraz onun araştırmasını yaptım bizden giden yavrularımızın durumunu soruyorum gerçekten başarılar hocam 1. Sınıfta” şeklinde açıklamaktadır.

İlkokula başlayan çocukların başarılarının tamamen öğreticilerin bireysel gayretleri ile gerçekleştiğini KKÖ17 “Ben bunu vebal de olduğu için yapıyorum. Bu çocuklara yazık değil mi? Bir de hocam okula başlayacak. Bir eksikliği olduğunda bizim kurumumuz yara alamayacak mı sizce? Onun için hocam bu işe acilen el atılmalı bence.” şeklinde dile getirmektedir. KKÖ3 de “Benim kızım 6 yaş olduğu için bu kursa geliyor. Ben anne olarak onun ilkokula hazır olmasını nasıl istiyorsam, buraya gelen çocuklarında inanın hazır olmasını isterim yani. Mesela engelliler haftasını işledik. Bizim programımızda bu yok niye? Bunu keyfiliğe bırakmamak gerekiyor gibi geliyor.” ve KKÖ7 “Öğretmenlikte olduğu gibi artık ama şunu diyorum ya size belirli gün ve haftaları biz işlemek zorunda mıyız ya da işlemeyi biz dert ediniyoruz. İşte animasyonlar bulalım kamu spotları bulalım, izleyelim içinde çocuklar için yanlış bir şey olmasın vs. diyoruz ama belki işlemeyen de vardır içinde. Çünkü bizim defter doldururken öyle bir şeyimiz yok, dini bilgiler ve Kur'an'ı Kerim haricinde ya da elimize gelip de şu hafta şu işlenecek bu hafta bu işlenecek bir programımız da yok.” diyerek 4-6 yaş Kur'an kurslarına giden öğrencilerin okula başladıklarında başarı göstermelerini öğreticilerin bireysel gayretlerine bırakılmaması gerektiğini ifade etmektedir.

4-6 yaş Kur'an kurslarından mezun olup ilkokula başlayan öğrencilerin okuma, yazma ve kas becerileri konusundaki hazır bulunuşluk seviyelerini istenilen düzeydedir. Bu başarı öğreticilerin şahsi gayretlerinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu bireysel farklılıkların ortadan kalması için ilkokula hazırlık yönünde 4-6 yaş Kur'an kurslarının müfredatının bu yönde gözden geçirilmesi önem arz etmektedir.

4.3.2. Öğrencilerin Duyuşsal ve Devinişsel Gelişimi ile İlgili Bulgular

Okul öncesi eğitimin amacını çocuğun sadece bilişsel alanını geliştirmekle sınırlandırmak eksik olur. Bu durum eğitim genel amacına da ters düşmektedir. Eğitim bireyi bütün olarak kabul eder ve onun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor vb. bütün öğrenme alanlarının gelişmesini amaçlar. Dolayısıyla eğitimde bireyin duygu ve davranış yönü ihmal edilmemelidir. Bir kimseye sevmediği ve ilgi duymadığı şeyi yaptırmak çok zor belki de imkansız olabilir. Eğer bireyin duygu boyutu geliştirilirse davranışın kendiliğinden ortaya çıkma ihtimali daha yüksektir.

KKÖ3 kursuna gelen öğrencilerindeki değişimi “*Onlarda gerçekten güzel değişimler gözlemledik. Mesela ilk haftalarda sürekli birilerine vuran hep önüne geçmeye çalışırken iki üç haftadan sonra bu davranışları yapmamaya başladılar. Yavaş yavaş arkadaşlarının haklarını gözetmeye başladılar. Tabi ki bu birden bire olmadı. Kurallarımızın olduğunu birbirimize kesinlikle vurmamız gerektiğini, kötü sözler söylemememiz gerektiğini sürekli hatırlattık. Sonucunda velilerden de çok güzel geri dönüşler aldık.*” şeklinde ifade etmektedir. KKÖ11 “*Velim çıkıyor, hocam, diyor Nehir yalan söylüyordu ama artık söylemiyor diyor.*”, ve KKÖ17 “*Hocam bana oğlum çok kaba konuşuyordu, ama artık konuşmuyor.*” şeklinde çocuklarındaki davranış değişikliğini kendilerine aktardıklarını dile getirmektedir.

KKÖ13 çocuklarındaki davranış değişimini şu şekilde dile getiriyor; “*Bir velim var hocam, ne zaman karşılaşsak bana dua eder. Çocuğunun evde kötü söz söylemediğini, kardeşlerine vurmadığını, diğer kardeşlerine de güzel örnek olduğunu söyler. Bunları duyunca bütün yorgunluklarımın gittiğini hissediyorum. Bu bana yetiyor.*” KKÖ12 çocukların kurslarda öğrendiklerinden etkilendiklerini ve değerler eğitimi bağlamında işlenen konuları evlerinde hemen uyguladıklarını “*Nerdeyse her akşam telefonuma namaz kılan, abdest alan, babasına su getiren çocuk fotoğrafı gelir. Hepsinin yüzünde tebessüm ve mutluluk görünüyor. Bunlar bizi onara ediyor tabi ki*” şeklinde ifade etmektedir. KKÖ8 kurslarında verilen eğitimin dezavantajlı gruptan olan çocuklara katkısını şöyle anlatmaktadır, “*Bakın bizim burada özel eğitime giden*

114 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

çocuklarımız var. onlarla bile diğer çocukların kaynaşması o kadar mümkün oldu ki, öyle bir güzel oldu ki, Allah'ın izniyle, lufuyla. Özel eğitim öğretmeni demiş ki, nereye gönderdiniz? O da demiş ki, normal Diyanet'in mahalledeki kursuna gönderdim. Devam etsin müthiş bir ilerleme gördük, dil gelişimi falan" şeklinde dile getirmektedir. Kursa devam eden bir çocukların davranış değişikliğini KKÖ17 "Mesleğim yorucu olmasına rağmen çok seviyorum. Velilerim çocuklarının güzel davranışlarını anlattıkça inanın çok mutlu oluyorum Birisi geliyor hocam artık bizim evde kimse yüksek sesle konuşmuyor, biri geliyor bizim evde besmelesiz yemeğe başlanmıyor, biri geliyor kızım sofraya hazırlarken bana yardım eder şeklinde çok güzel dönüşler alıyorum. Bunlar emeğimizin boşa gitmediğini gösteriyor." ve KKÖ5 "Bir annemiz ne zaman kursunun yanından geçseler çocuğunun 'bura benim camim' dediğini, ezan okunduğu zaman babasına 'hadi camiye gidelim' diye zorladığını anlatmıştı. Aslında biz aynı zamanda çocuklarımızı camiye, ezana ve Kurana ısındırılmış oluyoruz." şeklinde dile getirmektedir.

4-6 yaş Kur'an kurslarının temelini değerler eğitimi oluşturmaktadır. Kursa devam eden öğrencilerin bu anlamda olumlu davranış sergiledikleri aileler tarafından ifade edilmiştir.

5. Tartışma

Birey, yeni bir göreve başladığında veya ilerleyen dönemlerde mesleğinde yetkin olmak, görevi ile ilgili eksikliklerini gidermek, gelişen dünyadaki değişimlere uyum sağlayabilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadır. Katılımcıların tamamı hizmetiçi eğitiminin ihtiyaç olduğunu ve sene içerisinde birkaç defa yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Öğreticiler hizmetiçi eğitimlerin teori ağırlıklı ve uygulamadan uzak olduğunu dile getirmektedir. Farklı çalışma grupları üzerinde yapılan çalışmalarda buna benzer bulgular elde edilmiştir(Korkmaz 2019: 36; Kurt 2017: 38).

Öğreticilerin alan bilgisi konusunda yeterli oldukları ancak bu bilgileri çocuklarla nasıl paylaşacakları hususunda çekinceleri olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar genel olarak Kur'an kursu öğreticilerinin pedagojik formasyon konusunda kendilerini yetersiz gördüklerini tespit etmiştir(Gün 2016: 41; Korkmaz 2019: 179; Genç 2009: 518-519). Yağcı'nın yapmış olduğu alan çalışmasında öğreticilerin öğrenme ve öğretme sürecinde kendilerini yeterli gördükleri yönünde tespitte bulunmaktadır (Yağcı 2018: 142; Aybey 2019: 236).

Aile, eğitim öğretim sürecinde çocukların destekçilerinden biridir. Öğreticilerin genel itibarıyla bunun farkında olduğu ve eğitim-öğretimin başından sonuna kadar velilerle iletişim halinde oldukları tespit edilmiştir. Öğreticiler,

ailelerin ve çocukların eğitim sürecinden olumlu yönde etkilendiğine dikkat çekmektedir. Yapılan alan çalışmalarında da ailelerdeki olumlu gelişmenin sürdürülebilmesi için alan uzmanlarından destek alınması gerektiği tespitinde bulunulmuştur (Korkmaz 2019: 182). Ayrıca öğretmenler 4- 6 yaş Kur'an kurslarından mezun olan çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor vb. öğrenme alanlarında olumlu gelişme sağlandığını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar söz konusu kursları bitiren çocukların ilkokulda başarılı olduklarını ancak bunun öğreticinin gayreti ile olduğunu, kitaplarda ve müfredatta buna yönelik bir şey olmadığını ifade etmektedir. Ayrıca çok sayıda velinin bu doğrultuda beklentileri olduğu da görüşmelerde ön plana çıkan hususlardan biridir. Öğreticiler bu durumun rastlantıya ve kişisel gayrete bırakılmaması gerektiğine de vurgu yapmaktadır.

6. Sonuç

Okul öncesi eğitim bireyin kimlik ve kişilik gelişimin oluşumunu etkilediği için çok önemlidir. Söz konusu dönemin eğitimi, eğitim ve pedagojinin verileri, çocukların gelişim ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanması gerekmektedir. Okul öncesi döneme yönelik hazırlanan eğitim öğretim müfredatı çocuğun gelişimini bir bütün olarak ele almalıdır. Bir taraftan çocuğun bilişsel ve devinışsel alanlardaki gelişimine katkı sağlarken diğer taraftan da onun dini gelişimini de gözardı etmemelidir. Yani çocuklar hem dünya hayatına hazırlanırken hem de Aşkın Varlıkla sağlıklı bir iletişim kurmalarına imkan sağlanmalıdır.

Okul öncesi dönemde din eğitimi hassasiyet gerektirmektedir. Aksi takdirde 'kaş yapalım derken göz çıkarma' durumu gerçekleşebilir. Okul öncesi dönemi din eğitiminde yapılacak hataların telafisi oldukça güç; belki de imkansızdır. Bu yüzden Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan 4-6 yaş Ku'ran kurslarında verilen eğitim hayati önem arz etmektedir. Bu eğitim sürecinde en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Araştırmada da öğretmenlerin kendilerine yönelik hizmetiçi eğitimlerde uygulamalara daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. 4-6 yaş Kur'an kursu müfredatının büyük çoğunluğunu soyut kavramların oluşturması bu durumun nedeni olabilir. Diğer sebep ise öğretmenlerin erken çocukluk dönemi din eğitimi pedagojisi konusunda yeteri kadar tecrübeye sahip olmamaları olabilir.

Araştırmada, öğretmenlerin 4-6 yaş Kur'an kursu eğitimine ailelerin dahil edilmesinin çocukların eğitim-öğretimine katkı sağladığı, çocukların eğitimi sürdürülürken ailelerin eğitiminin gözardı edilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Onun için öğretmenler ailelerin eğitiminin ihmal edilmemesi gerekti-

116 • KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNE GÖRE 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ, ÖĞRENCİSİ VE ÖĞRENCİ VELİSİNİN İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİ (KIRIKKALE ÖRNEĞİ)

ğine vurgu yapmışlardır. Aslında toplumun en küçük birimi olan ailelerin eğitimi bilgili, huzurlu ve mutlu toplumun oluşması için atılması gereken önemli bir adımdır. Öğreticilere göre kurslara devam eden çocuklarda doğru sözlülük, büyüklere saygı, ailesine yardım gibi güzel davranışları sergilemeye başlamıştır. Ayrıca çocukların davranışlarındaki bu olumlu gelişmelerin aileleri de etkilediği öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

Araştırmada 4-6 yaş Kur'an kursundan mezun olan çocukların ilkokula başladıklarında akademik alanda başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğreticiler Kur'an eğitiminde ses temelli eğitim verdikleri için çocukların okumayı daha kolay öğrendikleri tespitinde bulunmuştur. Ancak öğretmenlere göre çocukların okuldaki başarıları öğretmenlerin özel gayretiyle gerçekleşmektedir. Çünkü 4-6 yaş Kur'an kurslarının müfredatında, anaokulu müfredatında olduğu gibi ilkokula hazırlık bağlamında bir içerik bulunmamaktadır. Söz konusu kurslara giden öğrenciler e-okul sistemine girdikleri halde ilkokula hazırlık mahiyetinde eğitime tabi tutulmalarının bir eksiklik olduğu, dolayısıyla 4-6 yaş Kur'an kurslarının müfredatının çocukları okula hazırlayıcı nitelikte olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça/References

- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.Can. (2002). Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Aybey, Salih. (2019). "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)". Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 6(2): 208-240.
- Diyamet İşleri Başkanlığı 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları. Diyanet İşleri Başkanlığı 29/12/2014 tarih ve 27289 sayılı yazısı.
- Diyamet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu). Ankara 2014.
- Genç, M.F. (2009). "Diyamet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi". İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi. 5 (2): 506-519.
- Gün, A. (2016). "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği". Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7:33-66.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Korkmaz, M. (2019). 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din Eğitimi. Kayser:Kimlik Yayınları.
- Kurt, İ. (2017). Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Çorum.
- Şişman, M. (2016). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Pegem Akademi.
- Yağcı, S.(2018). Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.